

ferentes ad ponendum vel non ponendum effectum; neque tandem a decreto quod esset si poneretur conditio, quia futuritionis actualis debet assignari causa quæ sit, et non quæ esset; et insuper, ut modo dicebamus, cum inter decretum et conditionem nulla sit ex natura connexio, non potest dici ponendum esse decretum, si poneretur conditio, nisi in voluntate divina sic esset constitutum. Ergo. Vide plura loco cit.

Item. Deus certo cognoscit futura conditionata. Atqui ea non cognoscit, nisi in suo decreto subjective absoluto et objective conditionato; non enim ea cognoscit, neque in supercomprehensione causarum, neque in decreto ut futuro, neque in veritate formali vel objectiva, ut late probavimus in anterioribus. Ergo restat solum decretum, in quo ea cognoscat.

DISSERTATIO VII
DE VOLUNTATE DEI

D. Thomas, q. 19.

ARTICULUS I

De voluntate Dei secundum se, et ejus objecto.

Petes 1° utrum sit in Deo voluntas proprie et formaliter.

*Resp. affirmative*¹. Ita passim in Scripturis. *Rom.*, XII, 2: *Ut probetis quæ sit voluntas Dei. Ibid.*, IX, 19: *Voluntati ejus quis resistit? Psal. cxiii, 3: Omnia quæcumque voluit, fecit.* Quæ testimonia et similia SS. Patres unanimiter intelligunt in sensu proprio.

Ratio est, quia cuilibet enti competit velle et amare suam perfectionem et conservationem sui esse, sic ut tendat ad

1. Hic q. 19, a. 1, o.

acquirendum bonum quod non habet, in bono autem quod habet complaceat et quietetur¹. In ente autem intellectuali hæc inclinatio dicitur voluntas; est enim voluntas inclinatio ad bonum per intellectum apprehensum. Ergo Deo, primo enti et summe intellectuali, competit voluntas qua placet sibi suum esse et sua bonitas. Adde, voluntatem esse perfectionem simpliciter simplicem, ideoque Deo non denegandam.

Petes 2° utrum voluntas divina distinguatur virtualiter a sua volitione.

*Resp. negative*², quia, ut jam diximus de intellectu et intellectione divina, ea sola distinguuntur in Deo virtualiter quæ æquivalent pluribus creatis ex objecto formali distinctis et ad diversas lineas pertinentibus; voluntas autem et volitio in Deo habent idem objectum formale, nec pertinent ad diversas lineas. Item, si voluntas virtualiter distingueretur a volitione, et servaret rationem potentiæ ad illam, conciperetur perfectibilis et actuabilis per illam: consequenter non conciperetur ut actus purus.

Itaque voluntas divina respectu volitionis non habet rationem potentiæ, nisi secundum modum nostrum concipiendi res divinas per analogiam ad res creatas. Habet tamen rationem potentiæ et principii respectu effectus ab ipso procedentis aut producti; quia non se habet ad illum ut actuabilis et perfectibilis per illum, sed e contra, ut actuans et perficiens illum.

Petes 3° utrum Deus, non solum se, sed etiam alia a se velit.

*Resp. affirmative*³, quia res naturalis non solum habet naturalem inclinationem respectu proprii boni, ut acquirat ipsum, cum non habet, vel ut quiescat in illo, cum habet, sed etiam ut proprium bonum in alia diffundat secundum quod possibile est: unde videmus quod omne agens, in quantum est in actu et perfectum, facit sibi simile. Pertinet

1. I *Contra gent.*, c. 72, 3°. — 2. Hic q. 25, a. 1, ad 3 et q. 41, a. 4, ad 3. — 3. Hic q. 19, a. 2, o.

itaque ad voluntatis rationem, ut bonum quod quis habet aliis communicet, et hoc præcipue pertinet ad voluntatem divinam, a qua derivatur omnis perfectio. Ergo Deus vult se et alia a se, sed se ut finem, alia vero ut ad finem, in quantum decet bonitatem divinam etiam alia ipsam participare. Hinc Scriptura, *Thess.*, iv, 3 : *Hæc est voluntas Dei sanctificatio vestra*. Et *Psal.* cxiii, 3 : *Quæcumque voluit fecit*; fecit autem alia a se.

Petes 4° quodnam sit objectum formale, tam motivum quam terminativum, divinæ voluntatis.

Resp. esse solam bonitatem divinam¹; creaturæ autem sunt ejus objectum materiale. Quia illud est objectum formale, tam motivum quam terminativum, alicujus potentia, a quo per se et ratione sui movetur, et quod per se et ratione sui attingit. Atqui sola bonitas divina est id a quo per se et ratione sui movetur divina voluntas, et id quod per se et ratione sui attingit. Ergo major est notio objecti formalis, tam motivi quam terminativi. — Prob. min. Deus in quolibet volendo est suus sibi finis; *universa enim propter semetipsum fecit Dominus*, inquit Scriptura, *Prov.*, xvi, 4. Atqui in his quæ volumus propter finem tantum, tota ratio movendi est finis: sic qui vult sumere potionem amaram propter sanitatem, sanitas est id quod solum movet ejus voluntatem. Si autem sit tota ratio movendi, est etiam terminandi, cum inter objectum motivum et terminativum debeat esse proportio.

ARTICULUS II

De libertate Dei.

Suppono 1° Deum necessario velle suam bonitatem²; quia, cum sit necessario actu volens, et in ejus bonitate reluceat omnis ratio boni absque ullo defectu, non potest illam non amare.

1. *Ibid.*, ad 2, 3 et 4. — 2. *Hic q.* 19, a. 3, o.

Unde, quando SS. Patres et S. Thomas quandoque dicunt Deum se libere amare, intelligunt de libertate a coactione, quia a nullo extrinseco ad id compellitur, non autem de libertate a necessitate.

Suppono 2° Deum summa libertate gaudere erga creaturas. Ita passim Scriptura. *Psal.* xciii, 1 : *Deus ultionum libere egit*. *Rom.*, ix, 18 : *Cujus vult miseretur, et quem vult indurat*. *Ephes.*, i, 11 : *Operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ*. *I Cor.*, xii, 11 : *Spiritus dividens prout vult*.

Ratio est 1° quia libertas arbitrii est maxima perfectio, nullam ex se involvens imperfectionem; potentia enim peccandi non est de ratione libertatis, sed ejus nævus, ut alibi dicemus. Ergo nefas est illam Deo denegare.

2° Alia a se vult Deus in quantum ordinantur ad suam bonitatem, ut in finem¹. Atqui ea quæ sunt ad finem non ex necessitate volumus volentes finem, nisi talia sint sine quibus finis esse non potest. Ergo, cum bonitas Dei sit perfecta, et possit esse sine aliis, nihil enim perfectionis ex aliis ei accrescit, sequitur quod alia a se eum velle non sit necessarium absolute, sed quod libera et gratuita libertate extendatur ad illa, ipsis communicando suam bonitatem, non ut sibi prosit, sed ut illis bene sit.

Sed difficultas est, eaque intricatissima, per quid constituatur actus liber Dei. Est namque difficile concipere, quomodo stet libertas Dei cum ejus immutabilitate, salvis utriusque juribus. Vel enim actus liber potuit abesse a Deo, vel non: si primum, quomodo Deus est immutabilis? si secundum, quomodo est liber? de ratione enim actus liberi est quod possit abesse. En summa difficultatis quæ theologorum ingenia torquet.

Ante omnia id semper præ oculis habendum est, libertatem divinam non esse, sicut humanam, indifferentiam potentia ad diversos actus volendi et nolendi, sed esse indifferentiam unius simplicissimi et purissimi actus ad

1. *Hic q.* 19, a. 3, o.

diversa objecta (confer art. 1 hujus dissert.), ita ut hoc uno et eodem simplicissimo actu inferat esse vel non esse creaturarum, hoc vel illud, et quatenus inferat esse, dicitur volitio, quatenus inferat non esse, dicitur nolitio. Id, inquam, tene mente; hinc enim fluit nodi solutio, si tamen solutio dici possit. Igitur

Dico: Aetus Dei liber nihil est aliud quam ejus actus necessarius quatenus dicitur habitudinem seu terminationem non necessariam ad creaturas.

Prob. 1° ex principiis D. Thomæ. S. Doctor, I Contra gentes, cap. 82, sic dicit: « Voluntas Dei uno et eodem actu vult se et alia. Sed habitudo ejus ad se est necessaria et naturalis, habitudo ejus ad alia est secundum convenientiam quamdam; non quidem necessaria et naturalis, neque violenta aut innaturalis, sed voluntaria. » Similiter alibi. Quibus verbis aperitur discrimen jam assignatum inter libertatem divinam et humanam, in quo fundatur veritas assertionis nostræ. Sic enim argumentor: Juxta S. Thomam et rei veritatem, libertas divina non consistit in indifferentia potentiæ ad plures actus, sicut humana, sed in indifferentia unius simplicissimi actus ad diversa objecta, qui actus, in se simplex, est virtualiter multiplex, necessarius et liber sub diversa ratione. Quatenus terminatur ad esse divinum, est necessarius; quatenus terminatur ad creaturas et est virtualiter distinctus a seipso, ut terminatur ad esse divinum, est liber: sub qua ratione immotus in se manens, potest terminari ad hoc vel illud, ad esse vel non esse creaturarum, et prout terminatur ad esse, dicitur volitio, prout terminatur ad non esse, dicitur nolitio; idque totum propter summam actus divini actualitatem, simplicitatem, illimitationem et eminentiam. Ergo ratio necessarii et liberi in Deo reponi debet in eodem actu secundum diversas ejus terminationes.

Prob. 2° alia ratione. Ad constitutivum actus liberi in Deo duo requiruntur: primum, quod sit quid Deo intrinsicum et divinum, quia actus liber Dei est vitalis et immanens; secundum, quod possit aliquo sensu deficere; de ratione enim actus liberi est quod possit aliquo sensu non

esse. Atqui, constituendo actum liberum Dei in actu ejus necessario, non quatenus connotat divinam bonitatem, sub qua ratione est necessarius, sed quatenus connotat et terminatur non necessario ad creaturas, hæc duo habentur: 1° habetur quod sit quid intrinsicum et divinum; est enim actus Dei necessarius, cum ipso Deo identificatus, et ipse Deus; 2° habetur etiam quod sit quid aliquo sensu defectibile; quia, licet iste actus sit entitative necessarius, reduplicative tamen et formaliter, quatenus terminatur ad creaturas, non est necessarius, si quidem istæ potuerint non esse, et his deficientibus, deficeret ista connotatio seu terminatio. Ergo. †

Verum statim recurrit nodi implicantia, quam non videtur solvere noster dicendi modus. Vel enim illa terminatio non necessaria ad creaturas, in qua reponimus libertatem Dei, est quid Deo intrinsicum et intrinsece defectibile, vel non. Si primum, ergo Deus est intrinsece defectibilis, nec summe simplex; si secundum, ergo non est intrinsece liber. Et sic manet nodus insolutus.

Huic difficultati, quam fateor esse gravissimam et ferme unicam, non una est Thomistarum responsio.

Antiquior et communior in schola D. Thomæ atque ejus principiis conformior, est hanc terminationem, intelligendo activam, esse intrinsicam, cum sit ipse actus divinus comparatus et terminatus ad creaturas, et esse defectibilem, non quidem intrinsece et ratione sui seu alieujus alterius intrinseci, sed extrinsece, ratione voliti defectibilis, ita quod idem actus in se immotus, ut jam dicebam, nulla realitate intrinseca in se mutata aut defectibili, potuerit producere aut non producere creaturas et eas aliter et aliter ordinare et disponere. Et ideo constitutivum divinæ libertatis, secundum id quod importat in recto, est quid intrinsicum, in se indefectibile, scilicet ipse actus divinus entitative necessarius et immutabilis; secundum autem id quod importat in obliquo, est quid extrinsecum defectibile, scilicet creaturæ connotatæ defectibiles.

Neque, ut Deus dicatur intrinsece liber, requiritur quod aliquid ipsi intrinsicum possit deficere secundum quod

est intrinsicum, sed sufficit ut unus et idem actus, in se immotus et indefectibilis, potuerit aliter immutare creaturas. Quod probatur : 1° quia, ut iterum repetam, libertas divina non est indifferentia potentiae volitivae ad diversos actus, sed indifferentia unius actus purissimi et simplicissimi ad diversa objecta. Ergo hoc ipso censetur libero, in se immutatus, ratione suae eminentiae et supremi dominii in creaturas, potest illas immutare.

2° Quando ad denominationem intrinsicam requiritur, non sola forma intrinseca, sed etiam connotatum extrinsecum, illa forma denominat per solam positionem connotati extrinseci, absque ulla mutatione ex parte sui : sic Deus in tempore denominatur creator et dominus per formam aeternam intrinsecam, scilicet suam omnipotentiam, tota mutatione facta in tempore se tenente ex parte creaturarum. Idque est commune omni comparativo quod, ut dicatur deficere et aliter se habeat ad aliud, sufficit quod istud aliud mutetur. Ergo, ut actus Dei sit liber, et potuerit aliter se habere ad creaturas, non debuit in se mutari, aliquid amittendo vel recipiendo, sed sufficit ut in se immutatus potuerit aliter mutare creaturas.

[Et haec videtur constans et aperta D. Thomae doctrina, non solum loco citato, sed adhuc manifestius et pluries alibi. Sic enim ait, hic q. 19, a. 3, 0 : « Cum bonitas Dei sit perfecta, et esse possit sine aliis, cum nihil ei perfectionis ex aliis accrescat, sequitur quod alia a se eum velle non sit necessarium absolute, et tamen necessarium est ex suppositione ; supposito enim quod velit, non potest non velle, quia non potest voluntas ejus mutari. » Et ibidem, ad 5 : « Voluntas divina, quae ex se necessitatem habet, determinat seipsam ad volitum ad quod habet habitudinem non necessariam. » Item q. 23 de Veritate, a. 4, 0 : « Divinum velle necessitatem habere ex parte ipsius volentis et actus, indubitabiliter verum est ; nam actio Dei est ejus essentia, quam constat esse aeternam. Unde hoc in quaestione non ponitur, sed utrum velle ipsum necessitatem habeat per comparisonem ad voli-

tum. » El hic iterum, q. 19, a. 3, ad 4 : « Quod Deus non ex necessitate velit aliquid eorum quae vult, non accedit ex defectu voluntatis divinae, sed ex defectu qui competit voluto secundum suam rationem ; quia scilicet est tale, ut sine eo esse possit perfecta bonitas Dei : qui quidem defectus consequitur omne bonum creatum. »]

ARTICULUS III

Quotuplex sit voluntas in Deo, et an semper impleatur ?

Quamvis voluntas ex parte Dei sit unica, cum sit ipsa ejus essentia, ratione tamen objectorum materialium in quae fertur, solet a theologis multiplex assignari.

Dico 1° : Voluntas divina dividitur 1° in voluntatem beneplaciti et voluntatem signi¹. Voluntas beneplaciti est ipse actus divinae voluntatis, unde est proprie et formaliter in Deo. Voluntas signi est aliquid exterius quod solet esse inter nos signum quod volumus aliquid, licet non ita Deus velit ; unde non dicitur voluntas signi, quasi sit signum quod Deus velit, sed quia, ut dixi, solet significare nos velle, sicque est formaliter proprie in Deo, sed metaphorice tantum, sumpto signo pro ipsa voluntate.

Assignantur quinque signa voluntatis divinae², nimirum : praecipium, consilium, prohibitio, permissio et operatio, hoc versu comprehensa.

Praecipit ac prohibet, permittit, consulit, implet, [quia his quinque modis solemus significare nos aliquid velle interius. Quando enim operamur aliquid, signum est apertum nos velle illud ; item quando praecipimus aut consulimus alteri, signum est nos velle illud ab alio fieri ; dum autem prohibemus, signum est nos velle illud ab illo non fieri ; tandem, quando permittimus ut aliquis nobis subditus aliquid faciat, signum est nos velle illud fieri.

1. Hic q. 19, a. 11, o, et q. 23 de Veritate, a. 3, o. — 2. Hic q. 19, a. 12, o.

Voluntas signi in Deo tribus modis se habet ad voluntatem beneplaciti¹. Quædam est enim voluntas signi, quæ nunquam incidit in idem cum voluntate beneplaciti, sicut permissio qua permittit mala fieri; nunquam enim vult fieri mala. Quædam semper incidit, sicut operatio. Quædam vero quandoque incidit, quandoque non, sicut præceptum, prohibitio et consilium: sic præceptum quod fecit Abraham occidendi Isaac, non coincidit cum voluntate beneplaciti, si quidem postea jusserit contrarium. De voluntate signi intelligitur illud Orationis Dominicæ: *Fiat voluntas tua sicut in celo et in terra.*

Secunda et celebrior divisio divinæ voluntatis est in antecedentem et consequentem². Ita omnes theologi post Damascenum et S. Thomam. Non tamen omnes uno modo explicant. Thomistæ, cum suo Doctore, sic explicant, ut voluntas dicatur antecedens, quatenus fertur in objectum secundum se consideratum et præcisum a circumstantiis; consequens, quatenus fertur in objectum vestitum omnibus suis circumstantiis.

Ex his colliges, 1° voluntatem consequentem esse voluntatem simpliciter, voluntatem antecedentem esse voluntatem secundum quid³. Quia voluntas comparatur ad res secundum quod sunt in seipsis a parte rei. In seipsis autem a parte rei sunt in particulari cum omnibus circumstantiis. Ergo simpliciter volumus aliquid secundum quod volumus illud consideratis omnibus circumstantiis particularibus, quod est consequenter velle. Unde potest dici: Judex justus simpliciter vult homicidam suspendi, sed secundum quid vult eum vivere, scilicet in quantum est homo. Similiter mercator, imminente periculo, vult simpliciter suas merces projicere, sed secundum quid vult servare, scilicet remoto periculo. Et ideo hæc voluntas secundum quid, comparative ad voluntatem simpliciter, juxta S. Thomam, magis potest dici velleitas, quam absoluta voluntas.

1. Ibid., ad 3, et q. 23 de Veritate, a. 3, ad 6. — 2. Hic q. 19, a. 6, ad 1. — 3. bid.

Colliges 2° voluntatem consequentem esse voluntatem absolutam, antecedentem esse conditionatam¹, si nempe majus bonum non obstat; conditionatam, inquam, non ex parte subjecti, ut diximus de decretis conditionatis. Unde non est imperfectio ex parte voluntatis divinæ, sed ex parte voliti, quod non accipitur cum omnibus suis circumstantiis.

Colliges 3° voluntatem antecedentem esse voluntatem, non solum signi, sed etiam beneplaciti. Est expressa sententia S. Thomæ, quidquid reclamant quidam Thomistæ. Etenim S. Doctor, q. 23 de Veritate, a. 3, o, dicit: « Invenitur in Deo proprie ratio voluntatis, et sic voluntas de Deo proprie dicitur. Et hæc est voluntas beneplaciti, quæ per antecedentem et consequentem distinguitur. » Item in I Sent., dist. 47, a. 2: « Possumus ergo loqui de voluntate vel beneplaciti vel signi, et de voluntate beneplaciti vel consequente vel antecedente. » Id etiam probant exempla quæ profert de judice et de mercatore; vere namque et proprie judex vult hominem secundum se vivere, et mercator suas merces secundum se servare.

Ratio favet. Voluntas beneplaciti attenditur secundum quod res interius in Deo disponuntur, et non tantum secundum exteriorem significationem. Atqui objectum voluntatis antecedentis disponitur interius in Deo, nam Deus, v. g., interius ordinat omnes homines ad salutem et ipsis providet auxilia ad illam sufficientiam, quamvis, attentis circumstantiis, puta splendore universi, defectibilitate voluntatis humanæ, manifestatione attributorum, etc., voluerit permittere ut aliqui ab hoc ordine deficerent, quos ideo vult voluntate consequente non salvare. De hac re iterum art. seq.

Dico 2°: Voluntas Dei consequens semper impletur, voluntas antecedens non semper impletur, saltem quoad principale volitum².

Prob. prima pars. 1° Ex Scriptura. Isa., xiv, 27: *Domi-*

1. Ibid. — 2. Ibid. et in I Sent., dist. 47, a. 1 et 2.

num exercituum decrevit : et quis poterit infirmare? Et XLVI, 10 : *Consilium meum stabit, et omnis voluntas mea fiet.* Esther, XIII, 9 : *Non est qui possit tuæ resistere voluntati.* Psal. CXIII, 3 : *Omnia quæcumque voluit fecit.* Eccles., VIII, 3 : *Omne quod voluerit, faciet.* Rom., IX, 19 : *Voluntati ejus quis resistit?* Hæc autem omnia intelligi debent de ea voluntate Dei quæ sit simpliciter et absolute voluntas, qualis est consequens.

2º Deus est omnipotens. Ergo a nullo potest impediri quin impleat quod absolute et simpliciter voluerit.

Secunda pars etiam indicatur in Scriptura; nam de voluntate antecedente, quæ, ut dixi, est tantum voluntas secundum quid et conditionata, intelliguntur sequentia. Ezech., XXIV, 13 : *Mundare te volui, et non es mundata.* Matth., XXIII, 37 : *Jerusalem..., quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluisti? Proverb., I, 24 : Vocavi, et renuistis.* Act., VII, 51 : *Vos semper Spiritui sancto resistitis.* I ad Tim., II, 4 : *Omnes homines vult salvos fieri, et tamen non omnes salvantur.* Item plura alia similia.

Patet etiam ex dictis. Voluntas enim antecedens versatur circa rem secundum se ut præcisam a circumstantiis; res autem non fit nisi cum omnibus suis circumstantiis. Insuper, voluntas antecedens est conditionata, et in pluribus non purificatur conditio.

Dixi, *saltem quoad principale volitum*, quia potest esse efficax et adimpleri respectu alicujus adjuncti seu medii. Sic voluntas antecedens qua Deus vult omnes homines salvos fieri, de qua modo dicemus, est inefficax quoad principale volitum, quod est salus omnium in re habita : ex illa tamen efficaciter fit salus futura conditionate, ordinantur omnes homines ad salutem, et ipsis saltem præparantur media sufficientia ad illam assequendam; sed ex illa parte et sub hac ratione est consequens, et non tantum antecedens.

Dico 3º : Voluntas beneplaciti non semper impletur, ut patet in voluntate antecedente, quam diximus esse voluntatem beneplaciti. Unde, cum S. Thomas quandoque dicit

voluntatem beneplaciti semper impleri, intelligendus est, non de voluntate beneplaciti generice sumpta, sed specificè et restricta ad voluntatem consequentem. Voluntas vero signi quandoque impletur, quandoque non impletur, prout conjungitur vel non conjungitur voluntati consequenti beneplaciti, ut dixi supra ex S. Thoma.

ARTICULUS IV

De voluntate Dei circa salutem omnium.

Occasione eorum quæ in articulo præcedenti diximus de voluntate Dei antecedente et consequente, tres hic occurrunt gravissimæ difficultates, quæ sunt inter se connexæ : prima, utrum Deus velit omnes homines salvos fieri; secunda, utrum vi istius voluntatis Christus sit mortuus pro omnibus; tertia, utrum vi ejusdem voluntatis Deus offerat aut conferat omnibus media sufficientia ad salutem : quas tribus articulis resolvere conabimur, primam in hoc præsentis articulo.

[Semi-Pelagiani circa voluntatem Dei de salute omnium in hoc errarunt, quod posuerint in Deo voluntatem generalem et æqualem salvandi omnes homines, si vellent, quod velle ab ipsorum voluntate expectabat, ita ut non vellet specialius salutem prædestinatorum quam reprobis : consequenter quod Christus æquali etiam voluntate mortuus sit pro omnibus; item, quod omnibus æqualia auxilia conferantur, nempe indifferentia et subdita eorum libero arbitrio. Ita referunt Prosper, tum in Epist. ad S. Augustinum, tum in carmine *de Ingratis*, et Fulgentius, lib. *de Incarnat. et Gratia*, c. 26.]

Calvinus, lib. III *Instit.*, c. 24, n. 16 et alibi, ex opposito negat in Deo voluntatem salvandi reprobos. Illi præverant pauci qui dicti sunt Prædestinatiani. Illum videtur secutus Jansenius, qui lib. III *de Gratia Christi*, c. 20, agnoscit dumtaxat in Deo voluntatem antecedentem salvandi omnes ante peccatum originale, non eo supposito.]

Dico 1°: Deus, etiam post Adæ lapsum, vult voluntate antecedente, non otiosa, sed activa, omnes omnino homines salvos fieri. Est contra Calvinum et Jansenium.

Prob. 1° ex illo celebri testimonio Apostoli, I Tim., II, 4-6: Obsecro igitur primum omnium, fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus et omnibus qui in sublimitate sunt... Hoc enim bonum est et acceptum coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri et ad agnitionem veritatis venire. Unus enim Deus, unus et mediator Dei et hominum homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus. Atqui Apostolus loquitur de hominibus post Adæ lapsum, iisque omnibus distributive sumptis. Ergo.

*Prob. min. 1° Juxta Apostolum, Deus vult eos omnes salvos fieri, pro quibus vult fieri obsecrationes et orationes, ut patet ex textu. Atqui vult fieri obsecrationes et orationes pro omnibus et singulis hominibus, et hi erant in statu naturæ lapsæ, imo erant principes et imperatores, non solum peccato originali, sed gravissimis sceleribus implicati, ut Nero, quo imperante martyrium subiit Paulus; unde Ecclesia, die Parasceves, orat pro omnibus, nullo excepto. Ergo. 2° Apostolus dicit Christum esse Mediatorem, et se dedisse redemptionem pro iis quos Deus vult salvos fieri. Atqui mediatio et redemptio Christi supponit Adæ peccatum, et dogma fidei est Christum esse Redemptorem omnium et singulorum hominum, ut probabimus articulo sequenti. Ergo. Tandem Apostolus non dixit *voluit, sed vult omnes*, quod denotat voluntatem præsentem de omnibus hominibus actu existentibus.*

Prob. 2° ex Aug., cui maxime confidit Jansenius. S. Doctor, lib. de Spiritu et littera, cap. 33, dicit: « Vult autem Deus omnes salvos fieri et in agnitionem veritatis venire, non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium, quo vel bene vel male utentes justissime judicentur. » Id adhuc magis constabit ex dicendis in duobus seq. art. Item, S. Prosper, fidelissimus Augustini discipulus, respondens ad secundam objectionem Vincentianam, idem probat, sicut nos, ex testimonio laudato Apostoli.

Prob. 3°. Sententia Jansenii exinanit spem christianam, ejus fundamentum est voluntas Dei pro omnium salute. Qualem enim spem suæ salutis habere potest, qui non certo credit Deum velle ipsum salvari? Item est contra communem sensum scholarum et fidelium.

Hanc autem voluntatem antecedentem salvandi omnes homines non esse metaphoricam et meram voluntatem signi, sed voluntatem beneplaciti sinceram proprie et formaliter existentem, constat ex articulo præcedenti.

Dico 2°: Voluntas Dei antecedens est conditionata, non hoc sensu quod Deus velit omnes salvos facere, si ipsi velint volitione quam expectet ab eorum libera voluntate, ut vult Tournelius cum Molinianis: hoc est, voluntas antecedens salvandi omnes non est ita efficax ex parte Dei, ut per solum hominem stet, gratiæ consentiendo, reddere illam ex omni parte efficacem ad salutem de facto consequendam; — sed dicitur conditionata hoc sensu, quod velit omnes salvos fieri, si non obstant altiores fines, v. g., bonum generale universi, ordo providentiæ, mutabilitas arbitrii, splendor misericordiæ, decor justitiæ: « Si enim omnis homo liberaretur, utique lateret quid peccato per justitiam debeatur, » inquit S. Aug., Epist. 194¹, ad Sixtum, n. 3.

Hanc conclusionem his verbis exprimit S. Thomas: « Voluntas antecedens potest dici conditionata, nec tamen est imperfectio ex parte voluntatis divinæ, sed ex parte voliti, quod non accipitur cum omnibus circumstantiis quæ exiguntur ad rectum ordinem ad salutem². » Quasi diceret: Voluntas Dei antecedens de salute omnium est conditionata, quia vult illam, si non obstant variæ circumstantiæ, ad quas attendere debet provisor universalis ad rectum et convenientem ordinem ad salutem.

Prob. 1° ex Aug., lib. IV Contra Julianum, c. 8, et Enchirid., c. 97, ubi docet multos salvos non fieri, non quia ipsi nolint, sed quia Deus non vult: quod absque

1. Olim 105. — 2. In I Sent., dist. 46, q. 1, a. 1, ad. 2.

ulla controversia manifestatur in parvulis. Id uberius explicat *de Dono perseverantiæ*, c. 12.

Prob. 2° ratione. Deus ipse est qui operatur velle seu consensum hominis, juxta illud Apostoli ad *Philip.*, II, 13 : *Operatur in nobis et velle et perficere, pro bona voluntate*; et illud Augustini, *de Dono persev.*, c. 13 : « Nos ergo volumus, sed Deus in nobis operatur et velle..., pro bona voluntate. » Ergo implicat eum velle nostram salutem sub conditione volitionis quam expectet a nobis, seu per nos stare reddere ejus voluntatem efficacem.

(*Prob. 3°*. Hæc sententia non videtur satis recedere ab errore Pelagianorum et Semi-Pelagianorum, qui pariter dicebant, Deum velle omnes homines salvos fieri, « si tamen ipsi vocanti Deo consentire voluerint, » sicque per voluntatem creatam posse frustrari et impediri divinam voluntatem, ut testatur Aug. in *Enchirid.*, cap. 103. Id autem palam asserunt Molinistæ, Deum nempe ita velle omnes homines salvos fieri, si velint, quod per voluntatem creatam possit frustrari et impediri hæc voluntas Dei, quantum in ipso est efficax; sicque quotidie accidere in reprobis, qui ideo non salvantur, quia nolunt, non obstante voluntate Dei, quantum in ipso est efficaci, illos salvandi.)

Objicies contra primam conclusionem, cum Jansenio : Præcipuum conclusionis nostræ fundamentum sunt verba Apostoli I *Tim.*, II, 4 : *Deus vult omnes homines salvos fieri*. Atqui hæc verba, juxta Aug., non debent intelligi de omnibus et singulis hominibus. Ergo. — *Prob. min.* Quoties S. Doctor hæc Apostoli verba versat, illa interpretatur in sensu accommodo, vel de omnibus qui salvantur; vel de generibus singulorum, non de singulis generum; vel in sensu causali, quatenus facit justos velle omnium salutem. Ergo.

Resp. Data majori, *nego* min. Interpretationes enim Augustini non pugnant cum nostra, quæ est Damasceni et S. Thomæ, nec eam excludunt; quia procedunt in diverso sensu. Interpretationes Augustini procedunt de voluntate consequente, et nostra procedit de voluntate antecedente.

Quicumque autem interpretatur verba Apostoli de voluntate consequente, debet cum Augustino ea intelligere in sensu accommodo; qui autem interpretantur cum Damasceno et S. Thoma, de voluntate antecedente, debent ea intelligere in sensu distributivo. Interpretatur autem Aug. verba Apostoli de voluntate consequente, non ex propria sententia, alibi enim intelligit de voluntate antecedente, ut patet ex probationibus conclusionis, sed in hypothesi Semi-Pelagianorum, qui intelligebant illa de voluntate consequente.

Contra secundam conclusionem Honoratus Tournely hic, § *Quarta probatio*, textit longam seriem Patrum qui dicunt, Deum velle salvare omnes homines, si ipsi velint. Sed quid inde? Id et nos aperto ore profitemur, id omnes Catholici agnoscunt, nec ullus unquam somniavit Deum velle salvos facere nolentes et invitos. Vult ergo indubie Deus omnes salvos fieri si velint, at non volitione quam ab ipsis expectet et emendicet, ut dicunt Molinistæ, quasi voluntas divina pendeat ab humana ut sit efficax, et per solos homines stet ut impleatur; sed vult omnes salvos fieri si velint, volitione quam in eis operatur, vi potentissima suæ gratiæ : « Non quia velle non debemus, inquit Aug. Epist. 217^a, n. 12, sed quia in nobis velle operatur. » Et lib. I ad *Bonifac.*, c. 49 : « Deus novit intus in ipsis hominum cordibus operari, non ut homines (quod fieri non potest) nolentes credant, sed ut volentes exnolentibus fiant. »

ARTICULUS V

Utrum Christus sit mortuus pro omnibus omnino hominibus?

Hæc quæstio consequens est ad præcedentem, et movetur pariter contra Lutherum, Calvinum et Jansenium. Hi namque, negando Deum velle omnes salvos fieri, negant consequenter Christum, qui venit in mundum ut faceret

voluntatem Patris, esse mortuum pro omnibus. Nos, e contra, qui dicimus Deum velle omnes salvos fieri, consequenter sustinemus Christum esse mortuum pro omnibus. Notandum itaque, 1° quæstionem non esse, utrum mors Christi sit pretium sufficiens omnibus hominibus redimendis et salvandis. Id non negant hæretici. Quin imo, hoc sensu posset dici mortuus Christus, non solum pro omnibus hominibus, sed etiam pro angelis, pro dæmonibus et pro hominibus possibilibus; quia mors ejus fuit sufficientis valoris ad hos omnes redimendos et salvandos. Sed quæstio est, utrum Christus pro omnibus omnino hominibus Deo mortem suam obtulerit, volueritque voluntate sincera, antecedente tamen, omnibus prodesse pro salute eorum æterna, saltem quoad sufficientiam mediorum.

Dixi, *pro salute æterna omnium*; non enim negat Jansenius Christum mortuum esse pro aliquibus reprobis, hoc sensu quod mortem Patri obtulerit tantum pro salute spirituali temporali quorundam reproborum, eorum nempe qui ad tempus justificantur intuitu meritorum et mortis Christi. In quo differt a Calvinistis et Lutheranis.

[Nota 2°. Error Jansenii refertur his terminis, qui conficiunt quintam ejus propositionem damnatam: « Semi-Pelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse. » Hujus propositionis censura ab Innoc. X facta die 31 maii 1633, sic exprimitur: « Falsam, temerariam, scandalosam; et intellectam eo sensu ut Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum mortuus sit: impiam, blasphemam, contumeliosam, divinæ pietati derogantem et hæreticam declaramus, et ut talem damnamus. »]

Dico: Christus ita mortuus est pro omnibus omnino hominibus, ut vera et sincera voluntate mortem oppetierit, eamque Patri obtulerit pro omnium redemptione et salute æterna, antecedenter quidem et sufficienter pro reprobis, consequenter et efficaciter pro prædestinatis.

Prob. 1° autoritate Scripturæ. Apostolus passim asse-

rit Christum esse mortuum pro omnibus omnino redimendis. Sic I *Tim.*, II, 6: *Dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Item II *Cor.*, v, 14 et 15, probat omnes esse mortuos peccato Adami, quia Christus est mortuus pro omnibus: *Si unus, inquit, pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; et pro omnibus mortuus est Christus.* Inepta autem foret probatio Apostoli, si revera Christus non sit mortuus pro omnibus et singulis. Unde Aug., lib. IV *Cont. Julian.*, c. 4, sic ait: « *Unus, inquit Apostolus, pro omnibus mortuus est; ergo omnes mortui sunt: ostendens fieri non potuisse ut moreretur, nisi pro mortuis.* Ex hoc enim probavit omnes mortuos esse, quia pro omnibus mortuus est unus. Impingo, inculco, infercio recusanti... *Unus pro omnibus mortuus est. Ergo omnes mortui sunt.* Vide quia consequens esse voluit, ut intelligantur omnes esse mortui, si pro omnibus mortuus est. »

Respondent 1° Jansenistæ, his autoritatibus significari Christum esse mortuum pro omnibus accommode, id est pro generibus singulorum, non distributive pro singulis generum, vel mortuum esse pro omnibus hoc sensu, quod naturam et causam omnibus communem susceperit.

Sed contra: 1° Verba Scripturæ sunt intelligenda in sensu proprio et obvio, ubi nihil cogit recurrere ad improprum. Hic autem nihil cogit hos universales terminos, *omnes omnibus*, ad quosdam tantum restringere. 2° Hæc solutio aperte contradicit textibus quæ sequuntur: I *Tim.*, IV, 10: *Speramus in Deum vivum, qui est salvator omnium hominum, maxime fidelium;* I *Cor.*, VIII, 11: *Peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est;* II *Cor.*, v, 15: *Pro omnibus mortuus est Christus, sicut contradicit et textibus Aug. citatis et aliis infra citandis, quibus aperte significatur Christum ita esse mortuum pro omnibus, ut etiam pro reprobis.* Insuper hæc responsio efficaciter destruitur ex his quæ modo afferemus ex Concilio Trid., ex doctrina Ecclesiæ et ex SS. Patribus.

Respondent 2° his autoritatibus significari tantum